

Ion JURCA ROVINA

Sub obsesia temei...

Sala 2 a Teatrului Național din Timișoara e de acum disponibilizată pentru proiecte cu montări îndrăznețe, provocatoare (într-un fel sau altul). Precum e și cazul premierei din luna mai cu *Romeo și Julieta* de W. Shakespeare. Un spectacol de Rahim Burhan, adică un Shakespeare văzut prin libertatea de opțiune și... viziune, sau altfel spus, un spectacol raliat la tendința obișnuită a regizorilor de a scoate din proteicile piese ale marelui dramaturg noi versiuni, cât mai personale (incât pare-mi-se că mai greu e de acum să vezi un spectacol fidel cu originalitatea textului). Opțiunea lui Rahim Burhan este de a implica textul, fie el și unul de dragoste, într-o temă contemporană, în cazul de față, cea a libertății. Este de altfel tema parcursului său ca regizor. A avut curajul și ambiția să-și formeze la Skopje un teatru, cu actori romi, pe nume „Pralipe“, cu care a trezit curiozitatea și interesul în Europa, prin unicitatea lui, și astfel a ajuns să se mute cu teatrul său în Germania la Theater an der Ruhr, unde a lucrat 15 ani.

La Timișoara, regizorul de origine macedoneană, se află la a doua versiune cu *Romeo și Julieta*. În prima montare a piesei cu teatrul său, „spectacolul exprima absurditatea războiului din Bosnia, care se întâmpla chiar atunci. Conflictul dintre familiile Capulet și Montague a devenit un conflict între creștini și musulmani.“ Spectacolul de la Timișoara (declară mai departe regizorul, în interviul acordat lui Ciprian Marinescu) „vorbește despre xenofobie, despre prejudecăți, despre castrarea intelectuală a tinerilor – prin îngrădirea libertății lor, prin faptul că noi, adulții, le regizăm viața, dragostea, căsniciile.“

Libertatea spectacolului poate începe cu dimensionarea spațială, în lungul sălii, cu concursul inspirat, constructiv al cadrului scenografic conceput de Velica Panduru. La un capăt, camera Julietei, la celălalt, chilia, cimitirul, la mijloc, locul conflictului între cele două tabere (familii). Traseele, luminate dedesubt, întrețin impresia de iad al provocării și violenței. Poate fi vorba și de simbolul zilei care nu este fastă pentru îndrăgostiți, în ideea că alternanța dintre lumină și noapte, aceasta din urmă îi ocrotește. Acțiunea pare orchestrată. În rapiditatea derulării ei (pe durata a cinci zile) intervine, ca un mesager, muzica (Dan Simion), susținută de o minororchestră, iar paroxismul confruntării este întrerupt de rostirea cantabilă a câtorva sonete care introduc un lirism de cor (să zicem) antic. Pentru ca bătălia să pară actuală, combatanții sunt echipați ca niște bodyguarzi, precum le sunt și mișcările. Loviturile se dau din cuțite, cu brutalitate. Tinerii se exprimă în libertate, familiile devin martore la consecințe.

Ciudată este libertatea folosirii textului, într-o traducere liberă până la decapitarea poeticului shakesporean, cu simplificarea dialogurilor într-un limbaj comun, cotidian (pentru a sublinia „castrarea intelectuală a tinerilor“?). Interesante, repetițiile folosite ca *leitmotive* țin, totuși, la suprafață comunicarea sentimentului, iar interioritatea este cel puțin frustrată. Părinții se urăsc, tinerii se războiesc, imaginea unui front ireconciliabil este evidentă. Odată cu idila dintre Romeo și Julieta, ura confruntării dobândește motivație, iubirea, visul din „divina noapte“, va excela prin moarte. În final, în centru, părinții și ceilalți supraviețuitori își dau mâinile într-un cerc, cu replicile finale ale împăcării, adică, în nota textului.

Există o libertate și a distribuției. Serafica *Julieta*, care „de întâi august împlinește paisprezece ani“, după cum socotește Doica, este în spectacol eleva de șaptesprezece ani, Dianna Praskot, de la secția de teatru a Liceului Național „Ion Vidu“. Ingenuă, credibilă pentru prima iubire, adolescentină, surprinzătoarea actriță aduce în războinica încheștare imaginea reală, actuală (cu *dread*-uri), dar și sim-

bolică, a fragilității. Ea este fiorul, fantasma iubirii. În rol, naivitatea îi este suport pentru întreținerea unei emoții în rostire. *Romeo* din fața ei este jucat de un actor experimentat de acum, cu reușite în exprimări agresive sau ironice, controlate, pe nume Cătălin Ursu. Postura de îndrăgostit îl prinde mai puțin, actoricește însă el se descurcă destul de bine, chiar dacă își crispează starea pentru a sugera suferința. Jocul își urmează cursul, doar fluxul emoțional dintre îndrăgostiți nu răzbate firesc, convingător. Dar percepția regizorală a libertății de alegere funcționează.

Un rol special, cu luciditate și participare firească, face Alina Reus în *Doica*, relația ei afectivă cu Julieta (chiar între cele două interprete) e molipsitoare și transmite iluzia siguranței. Natural și veridic este *Părintele Lorenzo* al lui Ion Rizea, personaj cu un interior misterios dedus tocmai prin umanizarea lui în fața îndrăgostiților. Scenele grupurilor, în vivacitatea lor, funcționează sub impulsurile unei mișcări coordonate (Mircea Dragu). Individualizări obțin Alecu Reus (*Benvolio*), Colin Buzoianu (*Mercutio*), Victor Manovici (*Tybalt*), Benone Viziteu (*Ducele*).

În viziunea spectacolului său, regizorul Rahim Burhan a acordat întâietate temei sale atât de dragi și de actuale. Dacă iubirea i-ar fi fost miza, montarea ar fi presupus alte condiții de abordare. În *Romeo și Julieta*, Shakespeare însuși a sacrificat iubirea pe altarul libertății. Anume, libertatea de a iubi. Timpul multiplică nuanțele. Calitatea este importantă.

Teatrul Național Timișoara – *Romeo și Julieta* de William Shakespeare. Traducerea: Gianina Jinaru. Un spectacol de Rahim Burhan. Scenografia: Velica Panduru. Muzica: Dan Simion. Light design: Lucian Moga. Mișcarea scenică: Mircea Dragu. Asistent scenografie: Alpar Albert. Translator: Dejan Perinacz. Cu: Cătălin Ursu (*Romeo*), Dianna Praskot (*Julieta*), Ion Rizea (*Părintele Lorenzo*), Colin Buzoianu (*Mercutio*), Victor Manovici (*Tybalt*), Alecu Reus (*Benvolio*), Benone Viziteu (*Ducele*), Georg Peetz (*Montague*), Paula Maria Frunzetti (*Lady Montague*), Romeo Ioan (*Capulet*), Ana Maria Cojocar (Lady Capulet), Alina Reus (*Doica*), Ioan Strugaru (*Paris*), Marius Lupoi (Abraham), Adrian Jivan (*Samson*), Nicolae Pârvulescu (*Gregorio*), Cristian Brătoiu (*Balthasar*). Sonete interpretate de: Valentina Cotinschi, Irene Flamann Catalina. Orchestra: Iuliana Birtea (violă), Sebastian Boboiciov (fagot), Gianluca Vanzelli (flaut). Premiera: 30 mai 2010.

Absurdul care ne urmărește

Studioul 5 se află la ultimul etaj al Teatrului Național din Timișoara, cu un balcon deasupra celui principal, de unde a început Revoluția din Decembrie '89. Pe aici sunt îndrumați spectatorii care pot arunca în trecere o privire spre Catedrală, înainte de a intra în sala ce îi surprinde cu aceeași vedere proiectată pe fundalul scenic. Adică un joc dublu de imagine, propus cu scopul de a sugestiona o posibilă localizare a ceea ce urmează să se întâmple. Întru această idee, titlul piesei lui Sławomir Mrożek, *Privești minunată*, a suferit o adecvare, fiind numit, de către regizorul Sabin Popescu, *Privești minunată spre Catedrală*.

Acest text (component al unui diptic, de fapt), jucat la Național în premieră absolută, pare de-a dreptul surprinzător. Dramaturgul octogenar (din 26 iunie anul acesta) atacă în actualitate tema terorismului. Un alt Mrożek, cumva? Adică, polonezul citat deseori printre continuatorii *teatrului absurdului* să abordeze oare într-o altă manieră, mai conectată la prezent, istoria (obsesia predilectă a pieselor sale) cu anomalii și derizoriul ei? Tema însăși se evidențiază între absurditățile de azi,